

pred sodnijo izrekel, da prisege tako, kakor je formulirana, priseči ne more, bi ga sodnija k njej ne bila pripustila.

Pri predložitvi v pravnej moči stoječe civilne razsodbe ne sme niti stranka, niti kazenski sodnik preišljevati, kateri odstavki prisege so važni ali odločilni, in kateri ne. Merodajna je samo prisega, kakor je formulirana po civilni razsodbi.

(Po „Gerichtshalle“.)

Zgodovina občinskih pašnikov sploh, in njih vpis v novo zemljiščno knjigo.

Ko se je v starodavnem času nekoliko ali več rodbin v kak kraj naselilo in si ondi svoje stalno stanovališče izbralo, posedli in prisvojili so si vse ondi ležeče, neobdelane zemlje; čez polovico prisvojene zemlje razdelili so si med sé po razmeri števila rodbin in delalnih moči; vsaka rodbina si je na odkazanem kosu postavila hišno in gospodarsko poslopje, ga obdelala, ter ga v vrte, njive in travnike spremenila. Selo imenovali so vas in skupino naseljencev občino, srenjo ali sosesko. Vso drugo neobdelano in prisvojeno zemljo prihranili so si v skupni užitek in posest. Tudi v srednjem veku nastane gruntne gosposke, zastopane po grajščinah, so svojim podložnim naseljencem, to je kmetom, katerih hišno in gospodarsko poslopje z drugim zemljiščem vred je bilo navadno neločljiva celota in v urbarijo z jedno urbarsko številko zaznamovano in pod to vpisano, prepustile kos neobdelane zemlje v skupni užitek in posest s tem namenom, da so zamogli s pašo rediti svojim kmetijam primerno živino in da jim ni bilo tako težko zemljiščni davek opravljati in tlako delati. Tako so nastali takoimenovani občinski, srenjski, soseskini pašniki.

Ker so se tamošnji naseljenci večjidel z živinorejo pečali, bili so jim pašniki neogibno potrebni in zarad tega velike važnosti. Občinski pašniki, kakor jih hočemo dalje imenovati, bili so v začetku podlaga kmečkemu blagostanju, ne le v gospodarstvenem, temuč tudi v pravnem oziru. Občinski pašniki z gojzdi vred bili so ob jednom in neločeno namenjeni navadnim občinskim potrebam, kakor tudi stranskim potrebam posameznih občinskih udov; izkazali so se ob jednom kot jedina in mnogovrstna vkupna last, katera je

čem dalje bolj dobivala osnovo družbe občinske zveze. Zbog tega je po jedne strani občina kot taka imela pravico o občinskih pašnikih odločevati, njih užitek omejevati in vstanovljati način razdelitve. Po drugej strani imel je pa tudi vsak občinski ud nedotakljivo pravico, pašnik uživati in rabiti za svoje gospodarske potrebe, pasti svojo živino, ter se udeleževati perijodičnega žrebanja posamnih pašnikovih kosov za stranske potrebe. Pravica take vrste do užitka bila je potreben razvod društvene pravice, s katere postopnostjo se je tudi ta pravica razdelovala, odkar so se pričeli ločiti večji deležniki od manjših, in bila je po jedne strani v zvezi s politično-osobnimi pravicami in dolžnostmi v občini, po drugej strani pa pritiklina kmetije, katerej je šel užitek, in še le ta pravica pripomogla je poslednji k gospodarski celoti.

Odkar se je nekdanjo v kraji navadno občinsko gospodarstvo umaknilo svobodnemu osobnemu gospodarstvu, odkar so postale čisto politično-kmečke občine in ločene od stare pol zasebno-pravne osnove, odkar je najvišji postavodajalec s postavami pospeševal ločitev starih navad s tem, da se je izločilo čisto občinsko premoženje, izginil je skoraj povsod stari pomen občinskega sveta. Njegovi ostanki ostali so sicer, toda v prav različnih pravnih podobah, katere so izhajale iz starih razmer, deloma pa po izdanih dotičnih ukazih. Nekoliko občinske zemlje postalo je svobodno skupinsko premoženje dotične občine, do katerega je jedino le svobodna skupinska volja posameznim občinskim udom kot takim priznala stranske pravice. Nekoliko občinskega sveta je pa zopet svobodna solast določene vrste zemljiščnih posestnikov. Navadno imajo posamezni zemljiščni posestniki bolj ali manj močne stranske pravice stare vrste, katere so potem zopet odvisne ali od osebnih pogojev, ali pa izvirajo iz kmetije same. Pri tem se potem kmalu last prišteva političnej občini, kmalu posameznim občinskim udom, kmalu pa ima skupina opravičencev kot zasebna občina od politične občine različno pravno podstavo, in kmalu vjemati se obe imeni.

Iz tega se vidi, kako različne razmere, navade in okolnosti se nahajajo pri različnem občinskem svetu v našem cesarstvu.

Vprašanje nastane, čegava je dandenes lastina do nerazdeljenih vkupnih pašnikov na Kranjskem, je li občinska ali dotičnih opravičencev, oziroma zemljiščnih posestnikov?

(Dalje prihodnjič.)